

Катерина БАРДІЄР

Класифікаційні схеми у структурі лінгвістичного забезпечення електронних бібліотек

Розглянуто застосування бібліотечних класифікаційних схем для представлення інформаційних ресурсів електронних бібліотек та Інтернету. Проаналізовано особливості використання універсальних бібліотечних класифікацій (ДКД, УДК, КБК, ББК) у сучасних інформаційних сервісах. Зроблено висновки щодо перспектив впровадження бібліотечних класифікацій як пошукового інструменту електронних інформаційних ресурсів.

Аналіз бібліотечної технології показує, що ієрархічні класифікації використовуються у бібліотечній діяльності практично у кожному технологічному процесі і операції. Це зумовлено різноманітністю функцій, які вони виконують [3]:

- Систематизація документальних потоків.
- Індексуння документів і запитів.
- Організація довідково-бібліографічного апарату (ведення систематичних та електронних каталогів).
- Забезпечення довідково-інформаційного обслуговування.
- Рубрикація традиційних інформаційних видань та їх машиночитаних аналогів.

У сучасних умовах традиційні лінгвістичні засоби (класифікатори, рубрикатори, тезауруси) також відіграють суттєву роль у представленні, упорядкуванні та розкритті інформаційних ресурсів електронних бібліотек та Інтернету. На представленні класифікаційних схем на новій технологічній основі спрямовані зусилля провідних бібліотечно-інформаційних центрів, розгорнуто міжнародні та національні програми з розкриття та каталогізації ресурсів Інтернету, які передбачають використання традиційних бібліотечних схем [19, 26, 29].

Детальніше розглянемо та проаналізуємо найбільш значимі універсальні бібліотечні класифікаційні системи та приклади їх застосування у сучасних інформаційних сервісах за наступною схемою:

1. Обсяг використання в інформаційних сервісах.
2. Лінгвістична сумісність.
3. Цифрова доступність.
4. Підтримка в актуальному стані.

Десяткова Класифікація Д'юї (ДКД) [Dewey Decimal System (DDC)]

1. Обсяг використання в інформаційних сервісах

Індекси ДКД зафіксовані у багатьох національних бібліографіях і у записах, створених великими комерційними бібліографічними службами. За офіційно опуб-

лікованими даними, ДКД застосовують 200 тисяч бібліотек у 135 країнах [15, 27]. ДКД розповсюджена у записах машиночитаної каталогізації (MARC), які виробляються Бібліотекою Конгресу США і бібліографічними системами, подібними OCLC та RILIN. Індекси ДКД супроводжують бібліографічні записи у національних бібліографіях Великобританії, Канади, Італії, Австралії, Греції, Індії, Індонезії, Малайзії, Пакистану, Іспанії та інших країн світу [22].

Важливо також, що ДКД – основна мова тематичного пошуку в глобальній інформаційній системі OCLC. Дослідження, виконані OCLC у 1980-х рр., встановили, що ДКД є зручним засобом для перегляду як електронних бібліотечних каталогів, так і ресурсів Інтернету [24].

У зв'язку з налагодженням взаємодії й обміну інформацією із закордонними бібліотеками та інформаційними центрами з'явився інтерес до ДКД у багатьох містах Росії та країн СНД. Територіальна сфера поширення ДКД має розширитись у зв'язку з виходом у світ російського перекладу 21-го повного видання ДКД. Освоєння і використання ДКД дозволить здійснювати пошук за індексами ДКД у Зведеному каталозі OCLC і надасть аналогічну можливість пошуку для закордонних країн у російських каталогах [7, 8].

На базі основних розділів ДКД створені засоби для пошуку ресурсів Інтернету, розробляються відповідні багатомовні пошукові засоби. Таким чином, ДКД сьогодні слід розглядати не тільки як систему організації бібліотечних фондів, але і як систему організації електронних ресурсів [7]. Так ДКД, за даними [20, 26], використовувалась у 14 пошукових сервісах Інтернет для організації тематичного доступу до Інтернет-ресурсів (шість з цих сервісів доступні через Yahoo!). На офіційному сайті «Десяткова класифікація Д'юї» <<http://www.oclc.org.dewey>> станом на 2002 р. представлено такі основні Web-ресурси, класифіковані за ДКД:

1) Кооперативний каталог ресурсів Інтернету [Cooperative Online Resource Catalog (CORC)] (Інформаційний сервіс служби OCLC: США).

2) Тематичний каталог ресурсів Інтернету (Бібліо-

Бардієр Катерина Вілентіївна, аспірантка НБУВ.

тека університету Тробе [La Trobe University: Bendigo]: Австралія, Бендіго).

3) Тематичний покажчик інформаційних ресурсів Канади (Національна Бібліотека Канади [National Library of Canada]: Канада).

4) Глобальні інформаційні ресурси з питань освіти для викладачів [Schools' Online Resources for Teachers (SORT)] (Сполучене Королівство, Лондон).

2. Лінгвістична сумісність

Таблиці ДКД перекладено на 30 мов світу, у тому числі на французьку, іспанську, італійську, норвезьку, датську, грецьку, гінді, арабську, фарсі, турецьку, іврит і японську мови, готується переклад російською [7, 15].

Індекси ДКД пов'язані з Класифікацією та Предметними Заголовками Бібліотеки Конгресу США. Записи USMARC містять спеціальне підполе для індексів ДКД та враховують зв'язки між ДКД та іншими системами класифікації: Класифікація Бібліотеки Конгресу (КБК) та Універсальна Десяткова Класифікація (УДК) [26].

3. Цифрова доступність

ДКД підтримується і редагується у машиночитаному вигляді спеціальною редакційною системою, яка спочатку використовувалась для підготовки 20-го видання у 1990 р. Призначення кілька років тому головним редактором Д. Мітчел [11] зіграло у розвитку системи особливу роль, вона одразу ж взяла на озброєння сучасні технічні засоби. Вже у 1992 р. у 8 бібліотеках пройшли успішні іспити першого CD-ROM, і незабаром «Електронний Д'юї» (Electronic Dewey) розійшовся по усьому світі. У 1998 р. було оголошено про нову версію CD-ROM – DFW (Dewey for Windows). «Electronic Dewey» – це найвищою мірою дружній стосовно систематизатора CD-ROM, що об'єднує у систему всі елементи і складові частини таблиць, включно з алфавітно-предметним покажчиком, методичним апаратом і списком предметних рубрик Бібліотеки Конгресу США. Програма забезпечує появу на екрані саме тих даних, які у цей момент потребує систематизатор [8, 15].

У 2000 р. з'явився WebDewey in CORC™, який забезпечує web-мережевий доступ до розширеної версії систем баз даних Повної ДКД® (DDC®). WebDewey є електронним продуктом, доступним, за наявності ліцензії OCLC, web-користувачам (повноправним членам OCLC і приватним особам).

4. Підтримка в актуальному стані

ДКД модифікується більш часто, ніж інші універсальні схеми, та добре забезпечена пояснювальною та навчальною літературою. Бібліотекам, що застосовують ДКД, можна тільки позаздрити – усі зміни в системі передбачені, терміни виходу нових видань заздалегідь визначені і чітко виконуються, про доповнення і зміни не треба турбуватися – їхня вартість включена у вартість видання таблиць, і якщо бібліотека зробила заявку, то одержує усі випуски DC&ND (так скорочено називається видання «DDC Additions, Notes and Decisions»). У 1989 р. вийшло 20-е повне видання, у 1996 р. – 21-е повне видання, у 2003 р. планується випуск 22-го.

Щомісяця на Web-сайті Д'юї <<http://www.oclc.org/dewey/>> розміщуються нові і змінені записи класифікації. Щорічно випускається оновлений CD-ROM «Dewey for Windows» – електронна версія ДКД, що надає широкі можливості пошуку в класифікаційній системі і побудові індексів [7]. З 2000 р. щоквартально оновлюється електронний продукт WebDewey in CORC™, який надає можливість віддаленого пошуку в електронних каталогах як за індексами ДКД, так і має прив'язки до Класифікації та Предметних рубрик Бібліотеки Конгресу США.

Універсальна Десяткова Класифікація (УДК) [Universal Decimal Classification (UDC)]

1. Обсяг використання в інформаційних сервісах

Класифікаційна схема УДК у світі використовується у багаточисленних електронних каталогах, базах даних та інформаційно-пошукових програмних пакетах. За приблизними оцінками на 1977 р., УДК використовували у 31 країні Європи, причому 8 з цих країн – у своїй національній бібліографії.

Є дані про використання УДК у Латинській Америці та шістьох країнах Африки. У Сполученому Королівстві УДК використовується низкою академічних, університетських та інститутських бібліотек. УДК використовується у ІПС, підтримуваних програмним пакетом CDS/ISIS. Як міжнародна прийнята класифікація УДК має своє поле у бібліографічних записах MARC-формату і тому може комбінуватись з індексами інших класифікаційних схем [7, 26].

Стосовно тематичного представлення електронних інформаційних ресурсів слід зазначити такий факт: щонайменше п'ять сервісних систем Інтернету використовують УДК [20, 26]:

1) BUBL – пошуковий сервіс Інтернету, оригінальне тематичне дерево якого використовує схему УДК, з метою надання вичерпного представлення та розкриття ресурсів Інтернету Сполученого Королівства у всіх предметних галузях.

2) GERHARD – німецький проект, використовує англійську та багатомовну версію таблиць УДК і мета його – забезпечення пошуку та перегляду ресурсів Інтернету Німеччини.

3) NISS – вибіркового пошукового сервісу Інтернету, який охоплює всі предметні галузі. Дає можливість перегляду документів глобальної мережі як у порядку ієрархії класифікаційних індексів УДК, так і в алфавітному порядку предметних категорій.

4) OMNI – вибіркового предметно-орієнтованого пошукового сервісу, який каталогізує інформаційні ресурси Інтернету, що мають відношення до медицини. Використовує УДК для перегляду документів та створення окремих тематичних розділів.

5) SOSIG – вибіркового тематичного сервісу, який каталогізує ресурси Інтернет, які мають відношення до соціальних наук. Окремі розділи таблиць УДК з тематики соціальних наук використовуються для створення предметних секцій, за якими можна переглядати елект-

ронні документи та ресурси Інтернету відповідної тематики.

Причому важливо, що ні один з пошукових сервісів Інтернет не повинен був сплачувати за використання УДК та не мав жодних проблем з авторськими правами після опублікування розділів на сторінках Інтернету.

2. Лінгвістична сумісність

УДК використовують у багатьох країнах світу в бібліотеках та інформаційних службах Європи, Азії, Америки. Таблиці УДК перекладено на 23 мови світу, у тому числі англійську, французьку, німецьку, японську, російську. Ліцензію на права перекладу, видання та розповсюдження таблиць УДК придбали організації Хорватії, Польщі, Естонії, Португалії, Бразилії, Чехії, Румунії, Австрії, Словенії, Фінляндії, Росії. Обмежені у правах ліцензії мають Іран, Швеція, Данія, Макао, Італія, Словачія [15].

У цьому ряду слід зазначити видання першого тому таблиць УДК українською мовою, підготовленого Книжковою палатою України, яка отримала Еталонні таблиці УДК у вигляді структурованих текстових масивів (UDC Master Reference File. Version 1996–12) від Консорціуму УДК з ліцензією, що передбачає права перекладу, друкування та розповсюдження тиражу на території України (текстовий масив містить 62 тис. рубрик) [17].

У Росії УДК є обов'язковою мовою індексування літератури для науково-технічних бібліотек. У даний час створюється нове 4-е російське видання УДК. У НТЦ «Ректор», що займається підготовкою цього видання, вийшли друком лише окремі розділи: «Суспільні науки», «Сільське господарство», «Домогосподарство», «Управління» [7].

Бібліографічні записи, створювані національними бібліотеками та бібліографічними утилітами спроможні зв'язати дані УДК з іншими схемами класифікації через записи у MARC форматі. Однак жоден зі згаданих вище сервісів Інтернету, які використовують для тематичного пошуку УДК, не має прив'язки індексів УДК до індексів інших систем класифікації [26].

Практика паралельного використання декількох ІПМ була прийнята у реферативній діяльності органів науково-технічної інформації ВІНІТІ, де паралельно з кодами Рубрикатора Державної автоматизованої служби науково-технічної інформації (ДАСНТІ) використовувались індекси УДК [4].

Електронна версія таблиць УДК, яку поширює НТЦ «Ректор» у середовищі бази даних CDS/ISIS, для лінгвістичної сумісності з іншими інформаційно-бібліотечними ресурсами Росії включає у себе як елемент даних пошуковий образ головної рубрики УДК на інформаційно-пошуковій мові ББК [16].

3. Цифрова доступність

Новий етап у розвитку УДК розпочався у 1991 р. і пов'язаний зі створенням Консорціуму УДК <<http://www.udcc.org/>>. У склад Редакційної колегії УДК входять 19 представників з 15 країн (Великобританія, Японія, США, Данія, Швеція, Ямайка, Угорщина, Фінлян-

дія, Бельгія, Австралія, Португалія, Нідерланди, Ірландія, Іспанія, Канада).

Останнє Міжнародне видання УДК було опубліковано англійською та французькою мовами у 1993 році. З цього ж року Дирекція Консорціуму УДК розпочала розповсюджувати Еталонні таблиці УДК у електронному вигляді [Master Reference File (MRF)] обсягом 60 тис. поділів [15, 26]. На основі цих таблиць Консорціумом УДК створена база даних англійською, французькою, угорською та японською мовами.

4. Підтримка в актуальному стані

З 1992 р. Консорціум УДК підтримує якість таблиць, постійно переглядаючи їх зміст, ініціює зміни та доповнення. Результати публікуються у журналі «Доповнення та зміни до УДК» [«Extensions and Corrections to the UDC» (E&C)], який має електронну версію <<http://www.udcc.org/ec.htm>> і містить останні публікації та основні запропоновані зміни. Видання УДК, включно з уповноваженими змінами, публікуються членами Консорціуму УДК (кожен публікує їх власною мовою) або іншими зареєстрованими видавцями. Редколегія щорічно публікує чергові випуски «Доповнення та зміни до УДК», переважно у листопаді [15, 25].

Глибший розвиток таблиць УДК лягає на плечі національних спеціалістів. Так у зв'язку із затримкою випуску нового видання УДК Державна публічна науково-технічна бібліотека (ДПНТБ) Росії вирішила створити базу даних УДК, яка відповідає останнім змінам російської версії УДК. До такого рішення Бібліотеку підштовхнув перехід від традиційних каталогів до електронного і потреба у відповідному пошуковому апараті УДК на заміну систематичного каталогу [7].

Класифікація Бібліотеки Конгресу США (КБК) [Library of Congress Classification System (LCC)]

Предметні заголовки Бібліотеки Конгресу США (ПЗБК)

[Library of Congress Subject Headings (LCSH)]

1. Обсяг використання в інформаційних сервісах

КБК широко використовується у Сполучених штатах Америки, Канаді та Австралії, головним чином у академічних бібліотеках як у карткових, так і електронних каталогах. Індокси КБК присутні у багатьох записах інформаційних служб OCLC (Онлайнний комп'ютерний бібліотечний центр) і RLIN (Інформаційна мережа наукових бібліотек), але їх присутність залежить від установи, що вводить бібліографічний запис. Бібліотека Конгресу США, звичайно, завжди супроводжує свої записи індексами КБК, але інші бібліотеки застосовують індекси інших класифікацій або не вводять їх взагалі [21].

Багато бібліотечних каталогів у світі мають приховані індекси КБК у їх записах, тому що каталогізатори не знищують цю інформацію при механічному імпортуванні записів. Один з прикладів – LIBRIS, Шведський Об'єднаний каталог наукових і спеціальних бібліотек.

Багато з електронних каталогів надають можливість пошуку за індексами КБК, які містяться у полі 050 формату USMARC бібліографічних записів.

Окремі сервіси Інтернету [20, 26] використовують КБК та ПЗБК для класифікації засобів Інтернету. Основні (шість) з них представлені нижче:

1) CYBERSTACKS – централізований, об'єднаний, всесвітній сервіс WWW, який використовує КБК;

2) WWW VIRTUAL LIBRARY – політематичний розподілений упорядкований каталог, який реєструє окремі ресурси Інтернету та дає можливість перегляду відібраних ресурсів. Застосовується тільки алфавітний список головних класів КБК першого рівня для упорядкування ресурсів Інтернету;

3) NETFIRST – комерційний інформаційний сервіс під керівництвом служби OCLC, яким зареєстровано приблизно 60 000 повних бібліографічних описів ресурсів Інтернету. Ресурси реєструються персоналом OCLC і класифікуються за ДКД, сервіс також використовує ПЗБК для предметного пошуку;

4) NISS (Національні інформаційні служби і системи) – сервіс, який охоплює всі теми, класифікує ресурси Інтернету і надає засоби доступу до них, є можливості пошуку і перегляду. Записи містять, серед іншої інформації, індекси класифікації УДК. Крім того, сервіс NISS запропонував через спеціальну стандартну форму доповнювати опис ресурсу ПЗБК;

5) INFOMINE – проект Бібліотеки Університету Каліфорнії. Перегляд може бути виконаний за назвами, темами та ключовими словами, причому пазви та адреси ресурсів Інтернету упорядковані за їх темами. INFOMINE використовує ПЗБК під час каталогізації ресурсів Інтернету;

6) SCOUT REPORT SIGNPOST – 5000 ресурсів Інтернету, які можна переглянути за ПЗБК та індексами КБК.

2. Лінгвістична сумісність

Класифікація Бібліотеки Конгресу США – цілком американська система, яка не має багатомовних можливостей. Не існує відомих перекладів таблиць КБК. Система індексів не мовно залежна тому, що застосовує символи латинського алфавіту та арабські цифри, які широко розповсюджені.

КБК пов'язана з ДКД та іншими схемами класифікації (у тому числі з УДК) у багатьох каталожних записах у MARC форматі різноманітних бібліотечних інформаційних систем.

Записи у форматі USMARC бібліографічного запису мають поле і для даних класифікації, і для контрольованих упорядкованих предметних заголовків, що забезпечує кореляцію між ними, єдиний механізм для поєднання предметних заголовків та класифікаційної схеми.

Формат USMARC для класифікаційних даних має поля для зв'язування класифікаційних індексів КБК (або ДКД) з предметними заголовками або термінами тезаурусу, подібного предметним заголовкам Бібліотеки Конгресу США [23, 28].

3. Цифрова доступність

КБК не має авторського права у Сполучених Штатах. Як і у випадку ДКД, класифікаційні індекси КБК можуть використовуватися без будь-якого обмеження, але не супровідний текстовий матеріал. Для перетворення таблиць КБК у машиночитану форму у 1993 р. було розроблено формат USMARC для класифікаційних даних [23, с. 178]. Таблиці КБК, хоча і не у повному обсязі, доступні на компакт-дисках, розповсюджуваних Бібліотекою Конгресу. Так, програмний продукт у середовищі Windows на компакт-диску «Classification Plus» включає таблиці Класифікації та Предметні заголовки Бібліотеки Конгресу. Classification Plus оновлюється за щорічною передплатою з щоквартальними випусками. Випуск 2001 року «Classification Plus» вміщував 35 класифікаційних таблиць КБК. Таблиці основних класів КБК доступні на Web-сторінці Бібліотеки Конгресу США <<http://lcweb.loc.gov/catdir/cpso/lcco/lcco.html>>.

4. Підтримка в актуальному стані

Таблиці КБК та ПЗБК регулярно модифікуються (потижнево вносяться зміни та щоквартально видаються відповідні інформаційні продукти). Всі модифікації таблиць КБК та ПЗБК публікуються у ряді видань (як у друкованому, так і в електронному вигляді), більшість з них доступні на Web-сайті Бібліотеки Конгресу США (у тому числі авторитетні щотижневі нововведення у таблиці КБК та ПЗБК) [26]. Перелік усіх інформаційних продуктів, що видаються Бібліотекою Конгресу США, а саме видання окремих таблиць КБК, додатки і зміни до КБК та ПЗБК, сервісні бюлетені для каталогізаторів та CD-ROM-продукти з класифікаційними даними, можна переглянути в Інтернеті за адресою Служби доставки Бібліотеки Конгресу [Library of Congress Cataloging Distribution Service] <<http://lcweb.loc.gov/cds/>>.

Бібліотечно-бібліографічна класифікація (ББК)

1. Обсяг використання в інформаційних сервісах

Очевидно, що ББК і надалі буде використовуватися у бібліотеках країн СНД, паралельно з іншими міжнародними системами класифікації, вона залишається єдиною класифікаційною системою, за якою організовано фонди і каталоги найбільших бібліотечних мереж Росії та країн СНД [14]: Міністерства культури (обласні, крайові бібліотеки; самостійні бібліотеки районного і міського рівня; дитячі бібліотеки; національні бібліотеки республік у складі Росії; найбільші бібліотеки федерального підпорядкування); найбільша за чисельністю в країні (54% від загального числа бібліотек) мережа шкільних бібліотек; велика частина бібліотек вищих і середніх спеціальних навчальних закладів; мережа військових, масових і наукових бібліотек; велика частина бібліотек академії наук Росії та України; інші відомчі наукові і спеціальні бібліотеки.

У 1998 р. [18] розпочато створення систематичного каталогу російських ресурсів Інтернет на базі Російської державної бібліотеки з відповідним довідково-по-

шуковим апаратом для навігації. Каталог російських ресурсів Інтернету виконано у вигляді гіпертекстового покажчика як частина WWW-сервера РДБ. Інформаційні ресурси, наведені у каталозі, розбито на класи у відповідності до їхньої основної тематики. Для класифікації використовується ББК із глибиною ієрархії до другого рівня. Для кожного класу наведено список ресурсів, їхні описи і дано гіперпосилання на їхні адреси в Інтернеті.

Стосовно України [2] впровадження ББК сприяло упорядкуванню 700-мільйонного книжкового фонду бібліотек України, удосконаленню довідково-інформаційної системи, побудованої за єдиним принципом. В Україні у повному обсязі ББК використовують бібліотеки системи Міністерства культури і мистецтв України (більш ніж 20 тис.), бібліотеки системи освіти, академічні, медичні, сільськогосподарські бібліотеки. Бібліотеки України зацікавлені в єдиному інформаційному просторі, а, отже, у розвитку ББК і використанні її в якості ІПМ у машиночитаному вигляді з предметним входом до неї.

2. Лінгвістична сумісність

Таблиці ББК було перекладено і видано десятками мов, забезпечувалась методична допомога і консультування закордонних центрів, які підготували переклади ББК (повне видання німецькою, болгарською, в'єтнамською мовами; скорочені видання багатьма іншими мовами), але ці дані виявилось важко перевірити, тому що у ББК ніколи не охоронялись авторські права [13, 15].

Стосовно сумісності з іншими ІПМ, індекси ББК паралельно до Єдиної класифікації книжок (ЄКЛ) та УДК використовувались для централізованої каталогізації Всесоюзною книжковою палатою [4]. Еталонна база даних УДК, створювана ДПНТБ Росії, передбачає у своїй структурі як елемент даних пошуковий образ тематичної рубрики УДК на мові ББК [16].

3. Цифрова доступність

Сьогодні ББК є основною ІПМ електронних каталогів Російської державної бібліотеки та Російської національної бібліотеки. Проведений аналіз використання ББК у електронних каталогах бібліотек Росії [6, 14] показав, що комбінаційні властивості і пошукові можливості ББК можуть бути реалізовані лише в умовах комп'ютеризації, у картковому каталозі ефективність використання ББК виявляється дуже низькою.

Як вже неодноразово підкреслювалось, необхідною умовою використання класифікаційних систем у середовищі сучасних інформаційних технологій (електронному каталозі, електронній бібліотеці) є наявність класифікаційних таблиць в електронному (машиночитаному) вигляді [6, 10]. Однак, ще у 1997 р. було очевидно, що роботи з підготовки машиночитаних таблиць ББК суттєво затримуються [9]. Частково і цілком перероблені, доповнені і виправлені у процесі модернізації ББК фрагменти повних таблиць будуть доступні користувачам у машиночитаному вигляді. Робочі таблиці ББК для масових бібліотек (1997 р.) [1] будуть підготовлені після завершення публікації середніх таблиць. Середні і ско-

рочені таблиці будуть реалізовуватися у погоджених між собою машиночитаних версіях [5].

4. Підтримка в актуальному стані

На міжнародній науковій конференції «ББК: нові обрії організації знань», присвяченій 30-річчю ББК (Москва, 14–16 жовтня 1998 р.) у доповіді Головного редактора ББК Е. Р. Сукіасяна [14] пролунала пропозиція про перехід до загальноприйнятої у світовій класифікаційній практиці системи видань – у вигляді скорочених, середніх і повних таблиць.

Принципові положення про систему варіантів ББК були визначені і погоджені остаточно в процесі розробки документів, що регламентують процедурні питання функціонування національної класифікації [5]. Угода бібліотек-співавторів ББК – Російська державна бібліотека (РДБ), Бібліотека Академії наук (БАН), Російська національна бібліотека (РНБ) – від 1 листопада 2000 р. зафіксувала, що «ББК буде представлено у трьох основних варіантах: повних, середніх і скорочених таблицях, а також розроблюваних на їхній основі спеціалізованих варіантах і версіях. Еталонними є повні таблиці ББК. Повні, середні і скорочені таблиці узгоджуються між собою за структурою та індексацією і розрізняються тільки за ступенем деталізації (глибиною розкриття змісту таблиць)» [14]. Головною організацією з підготовки видання є РДБ, що в особі Науково-дослідного центру розвитку ББК (НДЦ ББК) координує діяльність міжбібліотечних робочих груп з перегляду таблиць, організовує роботу Редакційної колегії ББК, здійснює підготовку оригінал-макету видання, працює з видавництвами.

З проведеного аналізу слід зробити висновок, що традиційні бібліотечні універсальні класифікаційні схеми широко використовуються для розкриття та представлення ресурсів Інтернету та електронних бібліотек. Це зумовлено тим, що впровадження універсальних, багатогалузевих класифікаційних схем у середовище Інтернету має цілий ряд переваг:

- Охоплюють усі підпорядковані галузі знання.
- Підтримуються у актуальному стані (мають глобальні основи для розвитку та виживання, постійно коригуються починаючи з першої публікації та модифікуються відповідальними міжнародними організаціями).
- Відомі більш широкому загалу користувачів, ніж інші типи класифікацій.
- Мають найбільший потенціал для вирішення проблеми багатомовного доступу до інформації. Це означає, що вони є інструментальними засобами для багатомовного доступу до ресурсів Інтернету.
- Більшість універсальних класифікаційних схем доступна у машиночитаній формі.

Отже, використання таблиць класифікації із застосуванням відповідних механізмів їх представлення у користувацькому інтерфейсі інформаційного сервісу дає можливість для організації динамічного інтерактивного пошуку з переглядом баз знань. Вирішального значення для подальшого розвитку систем доступу до інфор-

маційних ресурсів набуває створення машиночитаних авторитетних файлів класифікаційних даних.

У цьому напрямку сьогодні у НБУВ розпочато роботи з конверсії українською мовою друкованих таблиць бібліотечно-бібліографічної класифікації і створення на їх основі електронної версії тематичного рубрикатора (Рубрикатор НБУВ). За Рубрикатором НБУВ вже індексуються записи електронного каталогу НБУВ, загальнодержавної реферативної бази даних «Україніка наукова», фонд електронних документів, представлених на Web-сайті НБУВ, де є можливість пошуку за індексами рубрикатора та тематичними розділами [12].

1. Библиотечно-библиографическая классификация: Рабочие таблицы для массовых библиотек. – М.: Либерия, 1997. – 688 с.

2. *Вылегжанина Т. И.* Проблема разработки и использования информационно-поисковых языков (ИПЯ) в Украине // 5-я Юбил. междунар. конф. «Крым-98»: Материалы конф. – 1998. – Т. 2. – С. 491–494.

3. *Гендина Н. И.* Иерархические классификации в структуре лингвистического обеспечения современной информационно-библиотечной технологии: проблемы комплексного использования, актуализации и развития // 5-я Юбил. междунар. конф. «Крым-98»: Материалы конф. – 1998. – Т. 2. – С. 468–471.

4. *Гендина Н. И.* Лингвистические средства автоматизации документального поиска / Под ред. В. П. Леонова; Б-ка Рос. АН, Кемеров. гос. ин-т культуры. – СПб.: БАН, 1992. – 188 с.

5. *Голоднива Н. Н.* Средние таблицы Библиотечно-библиографической классификации. Новый шаг в развитии национальной классификационной системы России // 8-я Междунар. конф. «Крым-2001»: Материалы конф. – 2001. – Т. 1. – С. 531–534.

6. *Загорская Е. И.* Возможности и перспективы использования ББК в качестве ИПЯ и средства организации системы доступа в электронной среде // 8-я Междунар. конф. «Крым-2001»: Материалы конф. – 2001. – Т. 1. – С. 509–511.

7. *Зайцева Е. М.* Пути классификационные ... // 7-я Междунар. конф. «Крым-2000»: Материалы конф. – 2000. – Т. 1. – С. 391–395.

8. *Зайцева Е. М.* Современные направления развития и применения классификационных систем в России // 5-я Юбил. междунар. конф. «Крым-98»: Материалы конф. – 1998. – Т. 2. – С. 465–467.

9. *Лавренова О. А.* Лингвистика информационных систем и межбиблиотечное сотрудничество // 4-я Междунар. конф. «Крым-97»: Материалы конф. – 1997. – Т. 2. – С. 615–619.

10. Машиночитаемый файл рабочих таблиц ББК РНБ: проблемы создания и перспективы развития / Селиванова Ю. Г., Жлобинская О. Н., Никольцева Н. П. и др. // 5-я Юбил. междунар. конф. «Крым-98»: Материалы конф. – 1998. – Т. 2. – С. 478–479.

11. *Митчел Д.* Десятичная классификация Дьюи: средство организации знаний для следующего века // 3-я Междунар. конф. «Крым-95»: Материалы конф. – 1998. – С. 169–177.

12. Національна бібліотека України. Основні проектні рішення / НБУВ, Костенко Л. Й. [Електрон. ресурс] / Спосіб доступу: URL: <http://194.44.229.133/library/col.html>.

13. *Сукиасян Э. Р.* Лингвистические проблемы взаимодействия библиотек России с зарубежными странами // Сетевое

взаимодействие библиотек: Материалы Междунар. конф. (17–18 мая 1999 г.) – СПб., 2000. – С. 132–136.

14. *Сукиасян Э. Р.* Библиотечно-библиографическая классификация: история разработки и развития, современное состояние и перспективы // Материалы Международной научной конференции «ББК: новые горизонты организации знаний», посвященной 30-летию ББК, Москва, 14–16 окт. 1998 г. / Рос. гос. б-ка, Науч. исслед. центр развития ББК; Отв. за вып. Э. Р. Сукиасян. – М., 1999. – 114 с.

15. *Сукиасян Э. Р.* Классификационные системы в современном мире: проблемы типологии и терминологии // 6-я Междунар. конф. «Крым-99»: Материалы конф. – 1999. – Т. 2. – С. 79–82.

16. Универсальный интерфейс представления классификационных баз данных на примере базы данных УДК / Маршак Б. И., Зайцева Е. М., Фуралев О. А. и др. // 6-я Междунар. конф. «Крым-99»: Материалы конф. – 1999. – Т. 2. – С. 84–86.

17. Універсальна десяткова класифікація (УДК): У 2 кн. / Книжкова палата України / М. І. Сенченко (голов. ред.), Б. С. Волах (пер.). – К., 2000. – Кн. 1: Таблиці. – 932 с.

18. *Шварцман М. Е.* Создание систематического каталога российских ресурсов Интернет // 5-я Юбил. междунар. конф. «Крым-98»: Материалы конф. – 1998. – Т. 1. – С. 238–239.

19. *Albbrechtsen H. J., Elin K.* The Dynamics of Classification Systems as Boundary Objects for Cooperation in the Electronic Library // *Library Trends*. – 1998. – Vol. 47. – N 2. – P. 293–313.

20. *Candy S.* Classification on the 'Net [Electronic resource] / Way of access: URL: <http://artemis.simmons.edu/~schwartz/myclass.html>. Last updated: February 1, 2000.

21. *Chan L. M.* Library of Congress Classification as an online retrieval tool: potentials and limitations // *Information Technology and Libraries*. – 1986. – Vol. 5. – N 3. – P. 181–192.

22. *Comaromi J. P. et al.* Dewey decimal classification and relative index: devised by Melvil Dewey: 4 vv. – 20th ed. – Albany, NY: Forest Press, 1989.

23. *Guenther R. S.* Automating the Library of Congress Classification Scheme: implementation of the USMARC Format for Classification Data // *Cataloging & Classification Quarterly*. – 1996. – Vol. 21. – N 3/4. – P. 177–203.

24. *Markey K.* Subject searching strategies for online catalogues through the Dewey Decimal Classification // In: *The online catalogue: developments and direction* / Hildreth C. R. (ed.). – London: Library Association, 1989. – P. 61–83.

25. Master Reference File // UDC Consortium [Electronic resource] / Way of access: URL: <http://www.udcc.org/mrf.htm>.

26. *Svenonius E.* Use of classification in online retrieval // *Library Resources & Technical Services*. – 1983. – Vol. 27. – N 1. – P. 76–80.

27. The Role of classification schemes in Internet resource description and discovery // Work Package 3 of Telematics for Research project DESIRE (RE 1004) [Electronic resource] / Way of access: URL: http://ukoln.bath.ac.uk/metadata/desire/classification/class_tc.htm. – Last updated: May 15, 1997.

28. *Vizine-Goetz D., Markey K.* Characteristics of subject heading records in the machine-readable library of Library of Congress Subject Headings // *Information Technology and Libraries*. – 1989. – Vol. 8. – N 2. – P. 203–209.

29. *Yew-Huey L., Dantzig P.* Visualizing document classification: A search aid for the digital library // *Journal of the American Society for Information Science*. – 2000. – Vol. 51. – N 3. – P. 216–228.